

[in Kees Bruin et al red., *Mensen kijken. Fotografische beschouwingen*, Groningen: Wolters-Noordhof 1998; ook in *Amsterdams Sociologisch Tijdschrift*, 25/1: 171-173]

‘Dit is het begin; wij gaan door met de strijd!’

Cas Wouters

Twee foto's: het begin en het einde van het tijdperk van collectieve emancipatie en verzet. Beide foto's zijn genomen in de Haagse Houtrusthallen, de eerste door Ed van der Elsen (of Fotobureau Thuring), de tweede door Vincent Mentzel. **Error! Bookmark not defined.**

In die Houtrusthallen traden muzikanten op (Lionel Hampton in 1956 en Freddy Bell in 1957) die het publiek in vervoering brachten, zoals op de foto is te zien. Dat ging de autoriteiten te ver; ze grepen in en zo ontstonden de eerste 'rellen'. Dat leidde weer tot 'maatregelen'; in een aantal steden werd het houden van jazz-concerten verboden, in Amsterdam op 27 september 1957. Maar er was geen houden aan; het verzet tegen de autoriteiten greep in de jaren zestig en zeventig steeds verder om zich heen. Wat als generatieconflict was geboren, groeide uit tot volwassen verzet.

In diezelfde Houtrusthallen vertoonde de geest van verzet op 26 oktober 1985 haar laatste levensteken. Bij de aanbidding van het volkspetitionnement tegen de plaatsing van kruisraketten in Nederland aan premier Lubbers, keerde het publiek Lubbers massaal de rug toe, terwijl de meesten het internationale vredeteken maakten. Het publiek stemde als het ware met de rug, een manier van doen die in de gezagsgetrouwe jaren vijftig nog ondenkbaar zou zijn geweest. Daarna is er geen demonstratie van enige betekenis meer geweest, noch een andere vorm van collectief verzet tegen de autoriteiten.

De eerste foto is al eens door sociologen gebruikt, namelijk door D.E Krantz en E.V.W Vercrujisse in hun boek *De jeugd in het geding* (Bezige Bij 1959). Zij namen het op voor wat destijds vaak werd aangeduid als de 'massajeugd', de 'ongrijpbaren' en de 'nozems' op wie jazz en rock'n roll een verwoestende uitwerking zouden hebben. De auteurs relativeren - '...groot was de afkeer van het vrije dansen, hoewel niet bleek, dat men het ooit goed gezien had' (89) - en zij verzetten zich tegen de op sensatie beluste pers die schreef over 'heidens kabaal ... dol geworden horde ... een explosie van ongedisciplineerdheid ... verloren tallozen in de zaal hun laatste greintje zelfbeheersing ... gillen hysterisch ... brulden als wilde dieren' (16/17). Op de door Krantz en Vercrujisse gestelde vraag 'Zijn de 'nozems' anti-maatschappelijk?' - de titel van deel III van hun boek - geven zij ondubbelzinnig antwoord: 'De kwalificaties: "massa-", "asfalt-" of "maatschappelijk verwilderde" jeugd ontzeggen aan grote groepen jongeren maatschappelijke

volwaardigheid' (139). '... wanneer de volwassenen vanuit de vanzelfsprekendheden, hun generatie eigen, de toelaatbaarheidsgrenzen voor het gedrag van de jeugd zo nauw trekken als thans geschiedt, zijn zij het, die het jeugdprobleem scheppen' (144). 'Van de jazz gaat geen specifieke pathogene werking op de jeugd uit' (149).

Op de tweede foto zien we een verzet van volwassenen en ouderen. Dat ze het collectieve verzet naar het graf droegen wist toen nog niemand. Wel is uit het megedragen spandoek op te maken dat vader en vaderland in de tussentijd moesten inschikken terwijl moeder en moeder aarde aan betekenis wonnen. In die tijd, het midden van de jaren tachtig, vormden vrouwen vredeskampen tegen plaatsing van kruisraketten en voor hen was zo'n kruisraket vooral een symbool van de overheersing van mannen over vrouwen en van de angst van mannen voor elkaar. In hun ervaring hadden mannen sterk ingeboet als beschermers van huis en haar(d). De tekst op het spandoek suggereert dat brede processen van mondialisering en pacificering zich in de ervaring hadden uitgestrekt van het mondiale niveau tot in de huiselijke kring.

In juni 1997 vond in Amsterdam de eerste Europese demonstratie plaats (was die Eurotop toch ergens goed voor). Er was er maar één die de tienduizenden die naar Amsterdam waren gekomen verwelkomde: Abram de Swaan. Wat hij van de demonstranten had gehoord 'klonk nog al eens benauwend vertrouwd, een nagalm van de jaren zestig,' schreef hij in de slotzin van zijn column in NRC Handelsblad (21 juni 1997), 'maar het leek ook de voorbode van iets wat nog komen moet: een Europese oppositie.' Wat hem precies benauwt bleef onduidelijk - zijn eigen leeftijd misschien? -, maar voor de rest sta ik pal achter zijn geschreven welkomswoord. Ik heb me erdoor laten inspireren en een eerste 'global demonstration' gehouden. Dit is het begin; wij gaan door met de strijd!